

Kommuner og fylkeskommuner

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1557-2

27. juni 2023

Rundskriv H-3/23 Kommuneproposisjonen 2024 og Revidert nasjonalbudsjett 2023

Dette rundskrivet orienterer om Stortingets behandling av kommuneproposisjonen 2024 (Prop. 112 S (2022-2023), jf. Innstilling 488 S (2022-2023)). Samtidig med kommuneproposisjonen 2024 la regjeringen fram revidert nasjonalbudsjett 2023; Meld. St. 2 (2022-2023) og Prop. 118 S (2022-2023), jf. Innstilling 490 S (2022-2023)

1. Revidert nasjonalbudsjett 2023

1.1. Kompensjon for økt kostnadsvekst i 2023

Kommunal deflator i 2023 anslås i revidert nasjonalbudsjett til 5,2 prosent, noe som er en økning på 1,5 prosentpoeng sammenliknet med anslagene i nasjonalbudsjettet for 2023. Den ekstraordinære kostnadsveksten i 2023 anslås til om lag 6,9 mrd. kroner. Samtidig anslås en merskattevekst på om lag 4,3 mrd. kroner. Basert på disse anslagene overstiger kostnadsveksten merskatteveksten med 2,6 mrd. kroner, fordelt med 1,6 mrd. kroner på kommunene og 1 mrd. kroner på fylkeskommunene. Dette blir kompensert i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023.

Både anslag for skatteinngang og kostnadsvekst er usikre. Etter en helhetlig vurdering økes derfor kommunesektorens rammetilskudd med til sammen 3,2 mrd. kroner, hvorav 0,6 mrd. kroner kommer på toppen av anslått netto kostnadsvekst.

Av samlet økt rammetilskudd på 3,2 mrd. kroner går 2,1 mrd. kroner til kommunene, mens 1,1 mrd. kroner går til fylkeskommunene. 1,6 mrd. kroner av bevilgningsøkningen til

kommunene fordeles etter kostnadsnøkkelen. De resterende 0,5 mrd. kroner til kommunene fordeles slik at kommuner med lavere skatteinngang per innbygger får en større andel enn innbyggertallet skulle tilsi. Midlene fordeles med utgangspunkt i skatteinntekter per innbygger før inntektsutjevning, basert på gjennomsnitt for 2021 og 2022.

Hele bevilgningsøkningen til fylkeskommunene på 1,1 mrd. kroner fordeles etter kostnadsnøkkelen.

1.2. Økt arbeidsgiveravgift

I 2023 ble det innført en ekstra arbeidsgiveravgift på 5 prosent for lønninger over 750 000 kroner. Økningen gjaldt også kommunesektoren, men økte kostnader hos arbeidsgivere i offentlig sektor skulle bli kompensert.

Økt arbeidsgiveravgift bidrar til å øke kommunesektorens lønnskostnader med anslagsvis 320 mill. kroner i 2023. Dette er innarbeidet i anslaget på kostnadsveksten i kommunesektoren i 2023. Kompensasjonen for økt kostnadsvekst for kommunesektoren dekker følgelig også effekten av økt arbeidsgiveravgift

1.3. Redusert trekk for konsesjonskraft

Stortinget vedtok i forbindelse med statsbudsjettet 2023 et ettårig trekk i rammetilskudd på til sammen 3 mrd. kroner fra kommuner og fylkeskommuner som har inntekter fra salg av konsesjonskraft i prisområdene Østlandet (NO1), Sørlandet (NO2) og Vestlandet (NO5). Trekket ble fordelt med 2,2 mrd. kroner på kommunene og 0,8 mrd. kroner på fylkeskommunene.

På grunn av lavere priser ble trekket i revidert nasjonalbudsjett redusert fra 3 mrd.kr til 865 mill. kroner, og bevilgningene til sektoren ble økt tilsvarende. Det oppdaterte trekket baserer seg fremdeles på at ingen kommuner eller fylkeskommuner skal trekkes ved bruttoinntekt under 70 øre/kWh, og taket for strømprisen er satt til 100 øre/kWh. Maksimalt trekk blir etter dette 27 øre/kWh i 2023 for den enkelte kommune og fylkeskommune. I tillegg er det tatt hensyn til tidligere inngåtte fastprisavtaler og lokale vedtak om subsidiert strøm til innbyggere og næringsliv til under 100 øre/kWh, som kommunene og fylkeskommunene har rapportert til departementet.

Trekket i 2023 fordeles etter dette med 535 mill. kroner på kommunene og 330 mill. kroner på fylkeskommunene. Det innebærer at bevilgningen til kommunene økes med 1 665 mill. kroner fra saldert budsjett 2023, mens bevilgningene til fylkeskommunene økes med 470 mill. kroner.

For kommuner og fylkeskommuner som gjennom de seks første terminene av 2023 allerede har blitt trukket mer enn det reviderte trekket, vil hele differansen bli utbetalt ved terminutbetalingen av rammetilskuddet i juli. I de tilfellene hvor det reviderte trekket er større enn hva kommunene og fylkeskommunene har blitt trukket gjennom de seks første

terminene av 2023 (gjelder Lyngdal og Sør-Fron kommuner, samt Vestland fylkeskommune), vil det som gjenstår av trekket bli fordelt over de resterende fire terminutbetalingene.

Dersom strømprisene i 2023 skulle reduseres ytterligere sammenlignet med de oppdaterte forutsetningene for trekket, vil regjeringen kunne komme tilbake med en ny justering av trekket i rammetilskuddet ved nysalderingen av statsbudsjettet til høsten.

1.4. Enkeltsaker

Makspris barnehager (kap. 571, post 60 Innbyggertilskudd)

Fra 1. januar 2023 er maksimalprisen i barnehage fastsatt til 3 000 kroner per måned. Det er en reduksjon fra nivået i 2022. Kommunene ble kompensert for inntektsbortfallet i statsbudsjettet for 2023 gjennom en økning i rammetilskuddet på 329,2 mill. kroner. Den uventet høye prisveksten i 2023 gjør at den reelle reduksjonen i maksimalprisen er høyere enn det som ble lagt til grunn i statsbudsjettet for 2023. Kompensasjonen for redusert maksimalpris som allerede er bevilget, sammen med den generelle kompensasjonen for kostnadsvekst i kommunesektoren i revidert nasjonalbudsjett, er dermed for liten. Kompensasjonen til kommunene for redusert maksimalpris i 2023 økes derfor med 169,1 mill. kroner. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage.

Koronavaksinasjon (kap. 571, post 60 Innbyggertilskudd)

Rammetilskuddet til kommunene økes med 68 mill. kroner som skal dekke oppfriskningsdose til befolkningen 75 år og eldre, og sykehjemsbeboere våren 2023. Midlene fordeles etter antall innbyggere på 75 år og eldre.

Fiskerihavner (kap. 572, post 60 Innbyggertilskudd)

Ansvar for fiskerihavner er tilbakeført fra fylkeskommunene til staten fra 1. januar 2023. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet til fylkeskommunene med 37,4 mill. kroner.

1.5. Korrigering av tabell 2.1 i Kommuneproposisjonen 2024

Kommuneproposisjonen 2024 viste feil fordeling av rammetilskudd mellom kommuner og fylkeskommuner. Dette er korrigeret i tabellen under:

Tabell 2.1 Kommunesektorens frie inntekter i 2022 og 2023. Mill. kroner og endring i prosent.

	Kommunene			Fylkeskommunene			Kommunesektoren		
	2022	2023	Endr. i prosent	2022	2023	Endr. i prosen	2022	2023	Endr. i prosent
Skatteinntekter	225 476	221 411	-1,8	41 961	40 464	-3,6	267 437	261 875	-2,1
<i>Herav skatt på inntekt og formue</i>									
	209 443	204 653	-2,3	41 961	40 464	-3,6	251 404	245 117	-2,5
Rammetilskudd	152 058	165 602	8,9	41 082	45 511	10,8	193 140	211 113	9,3
Frie inntekter	377 534	387 013	2,5	83 043	85 975	3,5	460 578	472 988	2,7

1.6. Budsjetttavtale

I budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og SV er det enighet om følgende saker som berører kommunerammen:

Økt sosialhjelp (kap. 571, post 60 Innbyggertilskudd)

Rammetilskuddet til kommunene økes med 284 mill. kroner som kompensasjon for en varig økning av de veiledende satsene for sosialhjelp med 10 prosent fra 1. juli. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. For nærmere opplysninger vises det til Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Tannhelse (kap. 572, post 60 Innbyggertilskudd)

Rammetilskuddet til fylkeskommunene økes med 15 mill. kroner på grunn av nye rettigheter innen tannhelse. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for tannhelse. For nærmere opplysninger vises det til Helse- og omsorgsdepartementet.

Barnevern i Oslo (kap. 572, post 60 Innbyggertilskudd)

Rammetilskuddet til fylkeskommunene økes med 19,3 mill. kroner som fordeles særskilt (tabell C) til Oslo tilsvarende en prisjustering av bevilgningen til barnevernet i Oslo i Grønt hefte. Dette må ses i sammenheng med økt press på akuttkapasiteten i Oslo.

Endringene ble vedtatt ved Stortingets behandling av Prop. 118 S (2022–2023).

2. Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2024

Hovedtrekkene i det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2024 er følgende:

- Det legges opp til realvekst i de frie inntektene til kommunesektoren på mellom 5,6 og 5,9 mrd. kroner.

- Veksten fordeles med 4,4-4,7 mrd. kroner på kommunene og 1,2 mrd. kroner på fylkeskommunene.
- Innenfor veksten på 5,6-5,9 mrd. kroner ligger det inne satsinger på 150 mill. kroner til kommunene til psykisk helse og rus, 100 mill. kroner til de kommunene som taper mest på modellen for gradert basiskriterium og 300 mill. kroner til fylkeskommunene begrunnet med omlegging av inntektssystemet.
- Stortinget vedtok en samlet skjønnsramme på 1 000 mill. kroner, i tråd med framlegget i kommuneproposisjonen 2024.
- Fylkeskommunenes skjønnsramme (kap. 572, post 64) avvikles fra og med 2024.
- Det opprettes en felles pott for tilbakeholdte skjønnsmidler til kommuner og fylkeskommuner under kap. 571, post 64. Det settes av 175 mill. kroner i tilbakeholdte skjønnsmidler. Både kommuner og fylkeskommuner kan søke om kompensasjon gjennom denne ordningen.

Inntektsveksten for 2024 som er varslet i kommuneproposisjonen 2024 er regnet fra anslått inntektsnivå i 2023 i revidert nasjonalbudsjett 2023. Kompensasjonen på totalt 3,2 mrd. kroner i 2023 er inkludert i inntektsnivået i revidert nasjonalbudsjett 2023.

3. Endringer i fylkeskommunenes inntektssystem

Regjeringen la i kommuneproposisjonen fram forslag om flere endringer i inntektssystemet for fylkeskommunene. Endringene vil tre i kraft fra og med 2024, og de viktigste er:

- I tråd med forslaget som er presentert i kommuneproposisjonen 2024, innføres en ny kostnadsnøkkel i utgiftsutjevningen.
- Basisrammen innenfor skjønnsstilskuddet til fylkeskommunene avvikles og overføres til innbyggertilskuddet med et likt beløp per innbygger.
- Flere saker med særskilt fordeling innenfor innbyggertilskuddet omfordelles etter de ordinære kriteriene i systemet: Forvaltning av tilskudd på landbruksområdet, tilskuddsordningen Jobbsjansen del B, kompensasjon for endringer i inntektssystemet i 2020 og midler til ordningen med gratis ferjer.
- Det innføres en lik sats for Nord-Norgetilskuddet for Nordland, Troms og Finnmark på 1 533 kroner per innbygger (i 2023-kroner).

I tillegg innføres det en kompensasjonsordning og en overgangsordning for å lette overgangen til det nye inntektssystemet.

4. Utbetaling av rammetilskudd

Endringene i rammetilskuddet som følge av Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2023 blir utbetalt i terminutbetalingen 3. juli.

Med hilsen

Otto Leirbukt (e.f.)
avdelingsdirektør

Hina Ilyas
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Statsforvaltere

